

Vreedzaam

Module straatintimidatie

PO

Vreedzaam

Module straatintimidatie

PO

Inhoudsopgave

Module straatintimidatie

▶ Doel van de module	3
▶ Overzicht van de module	3
▶ Sociaal veilig klimaat	4
▶ Eigen ervaringen van leerlingen	4
▶ Mogelijke aanvullingen op de lessen	4

Overzicht Module straatintimidatie	5
---	---

Lessen **Module straatintimidatie**

▶ Les 1 - Hoe herken ik straatintimidatie?	6
▶ Les 2 - Hoe voel ik me bij straatintimidatie?	12
▶ Les 3 - Hoe kan ik reageren op straatintimidatie?	16
▶ Les 4 - Wat kan ik doen als ik straatintimidatie zie gebeuren?	22

Module straatintimidatie

Wat zou het fijn zijn als iedereen, ongeacht uiterlijk, geslacht, beperking, seksuele gerichtheid, genderidentiteit, ras, godsdienst, levensovertuiging of politieke gezindheid zich veilig voelt in de openbare ruimte. Wij zijn allemaal opvoeders en kunnen allemaal een rol spelen door ons modelgedrag en door de bewustwording bij kinderen te vergroten. Niet alleen wat betreft ons eigen gedrag in de openbare ruimte, maar ook in hoe wij ouders en slachtoffers tegemoet kunnen treden.

Deze module over straatintimidatie is ontwikkeld voor groep 6 t/m 8 van het basisonderwijs. In vier lessen leren leerlingen over vormen van straatintimidatie, gevoelens die dit kan oproepen en hoe je op straatintimidatie kunt reageren, als slachtoffer en als omstander.

► Doel van de module

Op een positieve, constructieve manier het gesprek aangaan met leerlingen, om het perspectief op wat we accepteren ten aanzien van straatintimidatie te kantelen en nieuwe normen en handelingsperspectieven aan te bieden.

► Overzicht van de module

De module bestaat uit vier lessen van drie kwartier tot een uur die verdeeld over het schooljaar of achter elkaar kunnen worden ingepland. In de lessen wordt gebruik gemaakt van de uitgangspunten en werkvormen van Vreedzaam. Tevens wordt verwezen naar de thema's die in het programma van Vreedzaam aan bod komen, zodat u deze lessen hieraan kunt verbinden. Voel u vrij om de inhoud van de lessen aan te passen wanneer de situatie of uw leerlingen hiertoe aanleiding geven.

- **Les 1: Hoe herken ik straatintimidatie?**
Leerlingen denken na over vormen van straatintimidatie en leren wat dit betekent.
- **Les 2: Hoe voel ik me bij straatintimidatie?**
Leerlingen denken na over wat zij voelen bij straatintimidatie en wat het bij anderen oproept.
- **Les 3: Hoe kan ik reageren op straatintimidatie?**
De leerlingen denken na over hun eigen grenzen en hoe zij kunnen reageren bij straatintimidatie.
- **Les 4: Wat kan ik doen als ik straatintimidatie zie gebeuren?**
De leerlingen denken na over wat zij kunnen doen als zij straatintimidatie zien gebeuren.

► Sociaal veilig klimaat

Om deze thema's bespreekbaar te maken, is een veilig sociaal klimaat van essentieel belang; in de klas moet sprake zijn van een goede verstandhouding tussen de leerkracht en de leerlingen, goede relaties tussen de leerlingen en een goede sfeer in de groep (veiligheid en openheid) waarin de gedragsregels duidelijk zijn. Dit vraagt het volgende van u als leerkracht:

- Voorbeeldgedrag vertonen, door de gemaakte klassenafspraken zelf voor te leven en dit voorbeeldgedrag ook als zodanig uit te spreken naar de leerlingen.
- Gedrag van leerlingen aansturen, door consequent te corrigeren op ongewenst gedrag en gewenst gedrag consequent te bevestigen door middel van complimenten.
- Regelmatig groepsgesprekken voeren over het klimaat in de klas, door met leerlingen te bespreken hoe zij zich voelen in de klas, wat zij en u kunnen doen om het klimaat te verbeteren en welke afspraken jullie hierover met elkaar maken.
- Uzelf duidelijk als vertrouwenspersoon opstellen voor individuele gesprekken met leerlingen over hoe zij zich voelen, door aan te geven dat leerlingen altijd individueel bij u terecht kunnen wanneer zij zich in de klas onveilig, gepest of geïntimideerd voelen.

► Eigen ervaringen van leerlingen

In de lessen kunnen de leerlingen hun eigen ervaringen met betrekking tot intimidatie delen. Deze handleiding geeft voorbeelden van vormen van straatintimidatie die in de klas besproken kunnen worden. Het is uiteraard ook mogelijk om de casussen van leerlingen centraal te stellen. Als leerlingen hun ervaringen delen, bied dan een luisterend oor, benadruk dat intimidatie niet geaccepteerd wordt, erken de gevoelens van de leerlingen en gebruik de handvatten uit les 3 en les 4 om eventuele handelingsperspectieven te bespreken. Ga na in welke gevallen het verstandig is om een intern begeleider, vertrouwenspersoon of ouders te betrekken.

► Mogelijke aanvullingen op de lessen

Als straatintimidatie herkenbaar is voor de leerlingen op uw school en u de leerlingen meer hierover wilt leren, kunt u de lessen uitbreiden door ook buiten deze lessenserie aandacht te hebben voor dit thema. Zo kunt u de leerlingen opdrachten meegeven voor in de pauzes of na elke les een goed voornemen met de leerlingen formuleren.

Aanvullend op les 3 en 4 kunt u eventueel een wijkagent vragen om uitleg te geven over welke rol de politie heeft als het gaat om het tegengaan van straatintimidatie en bevordering van veiligheid.

Overzicht

Module straatintimidatie

Les 1 Hoe herken ik straatintimidatie?

Doel: Herkennen van straatintimidatie en bewustwording van betekenis.

Leskern: Leerlingen denken na over wat zij voelen bij straatintimidatie en wat het bij anderen oproept.

Les 2 Hoe voel ik me bij straatintimidatie?

Doel: Reflecteren op de gevoelens die straatintimidatie kan oproepen en een eerste bewustwording van wat straatintimidatie met de ander doet.

Leskern: Leerlingen denken na over wat zij voelen bij straatintimidatie en wat het bij anderen oproept.

Les 3 Hoe kan ik reageren op straatintimidatie?

Doel: Reflecteren op hoe je kunt reageren op straatintimidatie en hoe je hierbij je eigen grenzen kunt aangeven.

Leskern: De leerlingen denken na over hun eigen grenzen en hoe zij kunnen reageren bij straatintimidatie.

Les 4 Wat kan ik doen als ik straatintimidatie zie gebeuren?

Doel: Nadenken over straatintimidatie en wat je kunt doen als je dit ziet gebeuren.

Leskern: De leerlingen denken na over wat zij kunnen doen als zij straatintimidatie zien gebeuren.

Les 1

Hoe herken ik straatintimidatie?

Doel:

Herkennen van straatintimidatie en bewustwording van betekenis.

Voorgestelde lesopbouw:

Hieronder vindt u een voorstel voor een agenda. Voel u vrij om hiervan af te wijken indien de situatie of uw groep hiertoe aanleiding geeft.

Leskern

Leerlingen denken na over vormen van straatintimidatie en leren wat dit betekent.

Vorbereiding en materialen:

- schrijf de agenda op het bord
- zet het filmfragment klaar
- leg papier en pennen klaar, A4 en A3
- definitie van straatintimidatie op het DigiBord.

Agenda

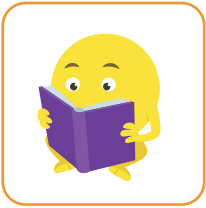
- ▶ Binnenkomer
- ▶ Wat gaan we doen en leren?
- ▶ Vormen van straatintimidatie
- ▶ Filmpje over straatintimidatie
- ▶ Betekenis van straatintimidatie
- ▶ Wat hebben we gedaan en geleerd?
- ▶ Afsluiter

Binnenkomer

Kies een Binnenkomer die past bij de les en bij uw klas, bijvoorbeeld **Gebarentaal**:

De leerlingen zitten in de kring (jongens en meisjes om en om). We doen een raadspelletje. Doe zelf als eerste een gebaar voor, bijvoorbeeld een duim omhoog. Vraag dan de leerlingen om de beurt een gebaar voor te doen. De groep raadt weer. Fluister wat voorbeelden in, of doe er zelf een paar voor:

- Wijsvinger voor de lippen (stilte)
- Handen omhoog (ik geef me over)
- Op je hoofd krabben met een hand (ik snap het niet)
- Twee gebalde vuisten in de lucht (hoera)
- In je handen klappen (waardering/bewondering)
- Handen om elkaar heen draaien (wisselen, bij sport)
- Hoofdletter T maken met twee handen (time-out)
- Handen bij elkaar open vouwen (een boek)
- Zwaaien (dag, tot ziens)
- Wenken (kom hier)

▶ Wat gaan we doen en leren?

Algemene introductie:

Het is belangrijk dat iedereen zich veilig voelt in de klas, op school, maar ook buiten op het plein en als je op straat bent. Als je je veilig voelt, kun je op een fijne manier samenleven met de andere mensen. Zo kun je op school beter spelen en leren als je je veilig voelt in de klas. En zo heb je op straat meer plezier met vrienden en vriendinnen als je niet bang hoeft te zijn. Toch komt het soms voor dat iemand zich niet veilig voelt, bijvoorbeeld als iemand op een vervelende manier contact zoekt. Dat noemen we intimidatie en dat vinden we niet acceptabel. We vinden het belangrijk dat iedereen erbij hoort en iedereen zich prettig en veilig voelt. Daar gaan we in vier lessen verder met elkaar over praten en leren, zodat we weten wat intimidatie is, hoe het voelt en hoe we er met elkaar voor kunnen zorgen dat we ons allemaal veilig voelen.

Introductie van de les:

Leid de eerste les in, door bijvoorbeeld te verwijzen naar wat er is behandeld in Blok 2 van Vreedzaam: 'We hebben toen besproken of we ons veilig voelen in de groep en hoe we een steentje kunnen bijdragen aan de veiligheid binnen de groep.' In de inleiding van de les kunt u bijvoorbeeld ook verwijzen naar het thema 'het weerstaan van Groepsdruk' bij Kriebels.

Benadruk hierbij waarom het belangrijk is dat iedereen in de klas (waaronder uzelf) de gedragsnormen naleeft en waarom er in de klas afspraken zijn gemaakt over het naleven van deze gedragsnormen, zie ook het onderdeel *Sociaal veilig klimaat* bij de algemene introductie van de module. Vertel de leerlingen dat we vandaag gaan bespreken op wat voor manieren je je minder veilig kan voelen, op school of buiten op straat.

▶ Vormen van straatintimidatie

We willen graag dat iedereen zich op school en op straat veilig voelt. Als iemand op een vervelende manier contact met je zoekt, bijvoorbeeld buiten op straat, kun je je onveilig voelen. Laten we eens kijken wat jullie verstaan onder straatintimidatie. Welke vormen van straatintimidatie kun je bedenken? We gaan dit doen met **Tafelrondje per tweetal**.

Maak tweetallen en geef ieder tweetal één vel papier en één pen. Leg uit dat we straks eerst tien tellen denktijd nemen. Het is dan stil en iedereen bedenkt voor zichzelf waaraan hij/zij denkt bij straatintimidatie. Degene die het dichtst bij school woont begint en schrijft één vorm van straatintimidatie op, daarna mag de ander. We doen dit om en om ongeveer 2 à 3 minuten. Niemand spreekt.

Met de hele klas inventariseert u met **Flitsbeurten** kenmerken en vormen van straatintimidatie. Noteer de antwoorden op het digibord of een A3. Vraag zo nodig door om de kenmerken of vormen zo concreet mogelijk te formuleren.

▶ Filmje over straatintimidatie

Bekijk samen het filmje: 'Je ziet eruit als een SLET, mag ik mee naar huis?'

De waarheid over straatintimidatie: <https://www.youtube.com/watch?v=XLjgA68Zck4>

Laat de kinderen 10 tellen in stilte nadenken over de vraag: wat heb je gezien of gehoord wat wij zelf nog niet bedacht hadden? Laat dezelfde tweetallen in twee minuten deze vraag bespreken met de werkvorm **Tweepraat**.

Vraag klassikaal via **Flitsbeurten** welke punten de kinderen besproken hebben. Vul de lijst hiermee aan. Vul zo nodig aan zodat alle vormen van intimidatie op de lijst staan: nastaren, nafluiten, nasissen, naroeppen met beledigende opmerkingen, naroeppen met seksuele opmerkingen, achternalopen, betasten, om seksuele handelingen vragen.

► Betekenis van straatintimidatie

Laat de definitie van straatintimidatie zien op het digibord:

We spreken van straatintimidatie als een persoon of een groep op een vervelende manier contact zoekt en iemand zich daardoor angstig of onveilig voelt.

Geef de leerlingen de kans de omschrijving te lezen en geef ze even denktijd. Kennen ze alle woorden die in de definitie staan? Begrijpen ze wat de omschrijving wil zeggen? Moet er naar aanleiding van de omschrijving nog iets toegevoegd worden op het bord/ de A3?

Vul eventueel de vormen en voorbeelden van straatintimidatie aan, waarbij u onderscheid maakt tussen non-verbale, verbale en fysieke intimidatie:

- Non-verbaal (zonder woorden): nastaren, (seksuele) gebaren maken, fluiten.
- Verbaal (met woorden): uitschelden, naroeppen, beledigen.
- Fysiek (lichamelijk): aanraken of betasten, achtervolgen, in het nauw drijven.

Maak gebruik van de werkvorm **Tweegesprek op tijd**:

Als je nu kijkt naar de vormen die zijn geïnteriseerd, welke vorm van straatintimidatie is dan volgens de jou het meest vervelend? Voor wie? En waarom? Welke vormen heb jij zelf wel eens gezien of meegemaakt?

Licht daarna kort toe hoe vaak straatintimidatie voorkomt en hoeveel mensen zich in Nederland wel eens geïntimideerd voelen op straat (zie de achtergrondinformatie bij deze les). Leg uit dat alle vormen van straatintimidatie niet acceptabel zijn. Als we ons hier bewust van zijn, kunnen we allemaal ons steentje bijdragen om ervoor te zorgen dat iedereen zich veilig voelt.

► Wat hebben we gedaan en geleerd?

Vandaag hebben we nagedacht over verschillende vormen van straatintimidatie. We hebben zo veel mogelijk vormen van straatintimidatie verzameld en gekeken naar de betekenis hiervan. We weten nu wat straatintimidatie is en hoe we het kunnen herkennen. Ook weten we dat we straatintimidatie niet accepteren. In de volgende les gaan we met elkaar praten over gevoelens die je kunt hebben bij straatintimidatie.

► Afsluiter

Kies een Afsluiter die past bij de les en bij uw klas, bijvoorbeeld **Op je klasgenoten kun je leunen**:

Laat de leerlingen in tweetallen van ongeveer gelijke lengte met de rug tegen elkaar staan. Laat ze heen en weer schommelen, naar voren en naar achteren. Houden ze elkaar in evenwicht?

Vervolgactiviteit

Praten over straatintimidatie

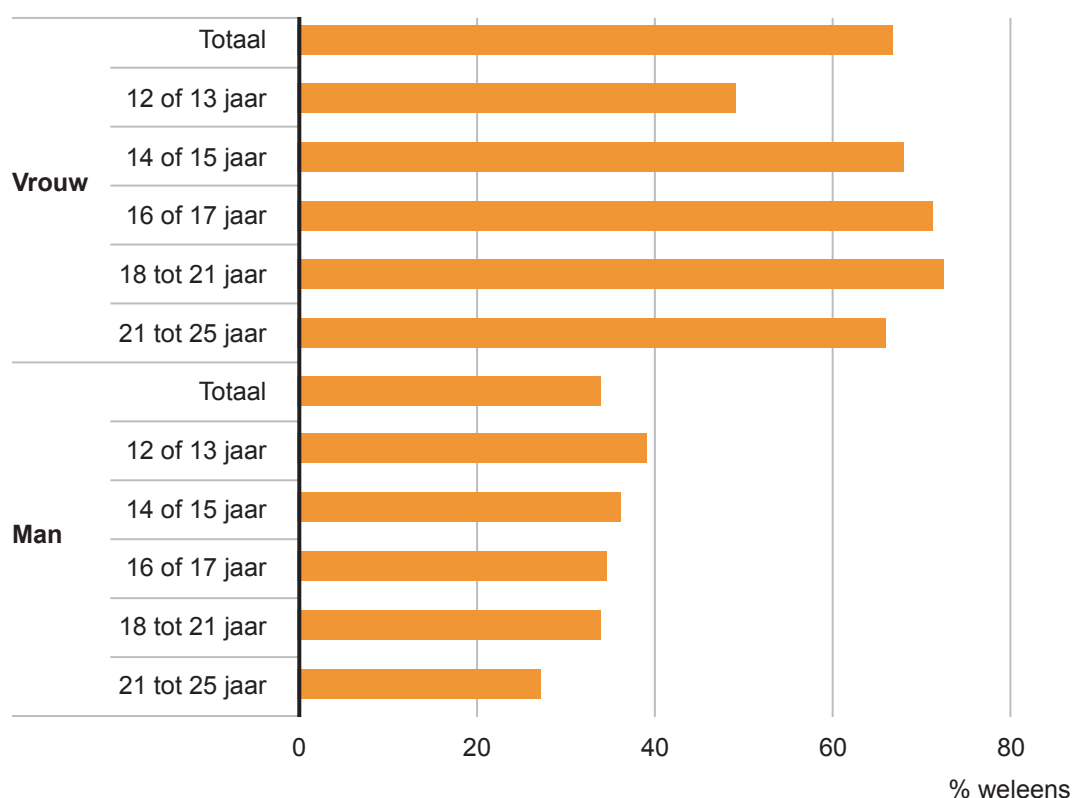
Laat de leerlingen kort in tweetallen bijvoorbeeld één van de onderstaande vragen bespreken:

- *Welke straatintimidatie heb jij zelf wel eens gezien of meegemaakt? Wat gebeurde er en hoe reageerde jij toen?*
- *Welke vormen van straatintimidatie gebeuren volgens jou het vaakst? Waarom denk jij dat?*
- *Welke vormen van intimidatie heb jij wel eens in onze klas of bij ons op school gezien of meegemaakt? Wat zouden we daaraan kunnen doen?*

Inventariseer daarna klassikaal de antwoorden, benadruk hierbij dat de leerlingen geen antwoord *hoeven* te geven.

Informatie voor de leerkracht

In 2021 deed het CBS voor het eerst een landelijk onderzoek naar straatintimidatie onder jongeren in de leeftijd van 12 tot 25 jaar. In totaal zegt 50 procent van alle jongeren dat ze in 2020/21 te maken hebben gehad met straatintimidatie, maar voor vrouwen ligt dit aandeel hoger dan voor mannen: 2 op de 3 vrouwen in de leeftijd van 12 tot 25 jaar zijn in 2021 weleens (minstens 1 keer) lastiggevallen op straat.

In 2019 onderzocht de gemeente Utrecht straatintimidatie in de stad. Van de mensen die meededen aan dit onderzoek gaf 46% (iets minder dan de helft) aan een voorval van straatintimidatie te hebben meegemaakt. Uit de vragenlijst blijkt verder dat vrouwen en jongeren relatief vaker te maken hebben met straatintimidatie:

- vrouwen: 57%
- mannen: 34%
- jongeren: 67%
- 30-65 jaar: 39%
- 65-plussers: 18%

De meest genoemde vormen van straatintimidatie:

- nastaren (29%)
- naroeppen met beledigende opmerkingen (17%)
- nafluiten (13%)

Les 2

Hoe voel ik me bij straatintimidatie?

Doel:

Reflecteren op de gevoelens die straatintimidatie kan oproepen en een eerste bewustwording van wat straatintimidatie met de ander doet.

Voorgestelde lesopbouw:

Hieronder vindt u een voorstel voor een agenda. Voel u vrij om hiervan af te wijken indien de situatie of uw groep hiertoe aanleiding geeft.

Leskern

Leerlingen denken na over wat zij voelen bij straatintimidatie en wat het bij anderen oproept.

Vorbereiding en materialen:

- schrijf de agenda op het bord
- zet het filmfragment klaar
- eventueel werkblad emoticons (les 4.1, groep 8)
- plattegrond van de wijk
- potloden (rood, oranje, groen)

Agenda

- ▶ Binnenkomer
- ▶ Wat gaan we doen en leren?
- ▶ Waar voel jij je veilig?
- ▶ Hoe voelt het als je geïntimideerd wordt?
- ▶ Filmpje over straatintimidatie
- ▶ Wat hebben we gedaan en geleerd?
- ▶ Afsluiter

▶ Binnenkomer

Kies een Binnenkomer die past bij de les en bij uw klas, bijvoorbeeld Emoticons met Mix en Ruil (zie Binnenkomer bij Les 4.1 van groep 8) of onderstaande **Gevoel overnemen**:

De leerlingen staan in een kring met de ogen dicht. De leerkracht tikt een leerling aan. Die mag kijken en neem het gevoel dat de leerkracht uitbeeldt over. De rest van de groep weet niet wie het gevoel heeft overgenomen of wat het gevoel is. Alle leerlingen gaan nu door de ruimte lopen en nemen gevoelens van elkaar over. Maar de leerlingen moeten in het begin proberen om met een zo neutraal mogelijk gezicht rond te lopen. Als ze een leerling tegenkomen die een gevoel uitbeeldt, dan nemen ze dat gevoel over en veranderen ze hun mimiek. Zodat op het laatst alle leerlingen het gevoel uitbeelden dat de leerkracht heeft doorgegeven.

▶ Wat gaan we doen en leren?

Algemene introductie:

Herhaal kort het doel van deze module. We vinden het belangrijk dat iedereen erbij hoort en iedereen zich prettig en veilig voelt: op school en op straat. Daar gaan we in vier lessen verder met elkaar over praten en leren, zodat we weten wat intimidatie is, hoe het voelt en hoe we er met elkaar voor kunnen zorgen dat we ons allemaal veilig voelen.

Introductie van de les:

In de vorige les hebben we gekeken naar verschillende vormen van straatintimidatie. Herhaal met de leerlingen een aantal vormen die besproken zijn. In deze les bespreken we welke gevoelens straatintimidatie kan oproepen en wat het met mensen kan doen.

Leg hierbij bijvoorbeeld de link naar wat behandeld is in Blok 4 van Vreedzaam: We hebben het in Blok 4 gehad over het (uiten van) je gevoelens en emoties, hoe je je voelt in de groep en over buitensluiten. In de inleiding van de les kunt u bijvoorbeeld ook verwijzen naar het thema 'Twijfels' bij Kriebels: 'We hebben geleerd om onderscheid te maken tussen prettige, onprettige en twijfelgevoelens.' Benadruk hoe belangrijk het is dat iedereen in de klas zich veilig voelt, zie ook het onderdeel *Sociaal veilig klimaat* bij de algemene introductie van de module.

► Waar voel jij je veilig?

Besprek dat er verschillende plekken kunnen zijn waar straatintimidatie vaker voorkomt (zie ook de achtergrondinformatie bij deze les). Deel de plattegrond van de wijk/buurt van de school uit en laat de kinderen in groepjes van 4 á 5 met behulp van de werkvorm **Coöperatieve vergadering** plekken inkleuren waar zij zich veilig (groen), minder veilig (oranje) of onveilig (rood) voelen. Besprek met de leerlingen waar het aan ligt dat zij zich ergens veilig voelen of minder veilig voelen: *Wat heb jij zelf gezien en/of meegemaakt op deze plekken?* Besprek met elkaar het verschil tussen de groene, oranje en rode kleuren. Welke kleur heeft de school? Waarom?

► Hoe voelt het als je geïntimideerd wordt?

Inventariseer welke situaties van straatintimidatie leerlingen meegemaakt hebben of waar ze wel eens van gehoord hebben (zie ook de voorbeelden van veel voorkomende straatintimidatie bij de achtergrondinformatie van les 1 of het onderscheid tussen verschillende soorten straatintimidatie bij les 1). Schrijf iedere situatie bovenaan een apart leeg vel.

Verdeel de klas in tweetallen/drietallen en laat hen samenwerken in de werkvorm **Tweegesprek op tijd**. Iedere groep krijgt een blad met een situatie. De leerlingen krijgen per blad eerst 10 tellen de tijd om na te denken welk gevoel de situatie bij hen op zou roepen. Vervolgens bespreken ze dit in het groepje en noteren ze de verschillende gevoelens.

Besprek klassikaal via **Flitsbeurten** welke gevoelens de kinderen genoteerd hebben. Benadruk hierbij dat gevoelens persoonlijk zijn en per situatie kunnen verschillen. Voelt het anders wanneer je door een jongen of een meisje geïntimideerd wordt? Of door een jonger of ouder iemand? Mensen kunnen op verschillende manieren reageren op angst (zie ook de achtergrondinformatie bij deze les). Sommigen worden boos, anderen vluchten weg en sommigen 'bevrozen'. Welke reactie kennen de leerlingen van zichzelf?

► Filmpje over straatintimidatie

Bekijk samen het volgende fragment van het Jeugdjournaal, tot 2:35 minuten:

<https://jeugdjournaal.nl/artikel/2415389-bijna-de-helft-van-de-kinderen-lastiggevalen-op-straat.html>

Laat de kinderen 10 tellen in stilte nadenken over de vraag: wat heb je gezien of gehoord wat wij zelf nog niet bedacht hadden? Laat dezelfde tweetallen/drietallen in twee minuten deze vraag ook bespreken. Vraag klassikaal via **Flitsbeurten** wat de kinderen besproken hebben. Vat samen wat er besproken is, gevoelens van slachtoffer en dader kunnen verschillen en ieder slachtoffer ervaart intimidatie anders.

► Wat hebben we gedaan en geleerd?

Vandaag hebben we nagedacht over welke gevoelens straatintimidatie kan oproepen. We hebben het erover gehad dat die gevoelens niet bij iedereen hetzelfde hoeven te zijn en ook niet in elke situatie hetzelfde hoeven te zijn. Als je zelf zoiets meemaakt en je daar naar over voelt, is dat heel logisch. Het kan helpen om hier met iemand over te praten, zoals je ouders of de juf of meester. Weet dat je niets fout hebt gedaan, iemand mag jou nooit intimideren.

Misschien beseft een leerling na deze lessen dat hij/zij zelf ook wel eens intimiderend gedrag laat zien en dat dit bij anderen een vervelend gevoel kan opleveren. Geef hier dan ook ruimte voor en benadruk dat je op elk moment ook andere keuzes kan maken.

Alle vormen van straatintimidatie worden niet geaccepteerd. We kunnen er allemaal een steentje aan bijdragen om ervoor te zorgen dat iedereen zich veilig voelt. In de volgende les gaan we met elkaar kijken naar wat we kunnen doen bij straatintimidatie.

► Afsluiter

Kies een Afsluiter die past bij de les en bij uw klas, bijvoorbeeld **Goed nieuws**:

Vraag de leerlingen iets te noemen dat ze in de afgelopen periode is gebeurd en waar ze zich prettig bij voelden. Het 'goede nieuws' kan iets zijn wat ze zagen, wat ze deden, iets aardigs dat iemand tegen hen zei, iets wat ze gegeten hebben. Als het maar iets is waar ze zich prettig bij voelden. Begin zelf met een voorbeeld te geven, waarin u iets van uw gevoelens laat zien (iets dat u geraakt heeft).

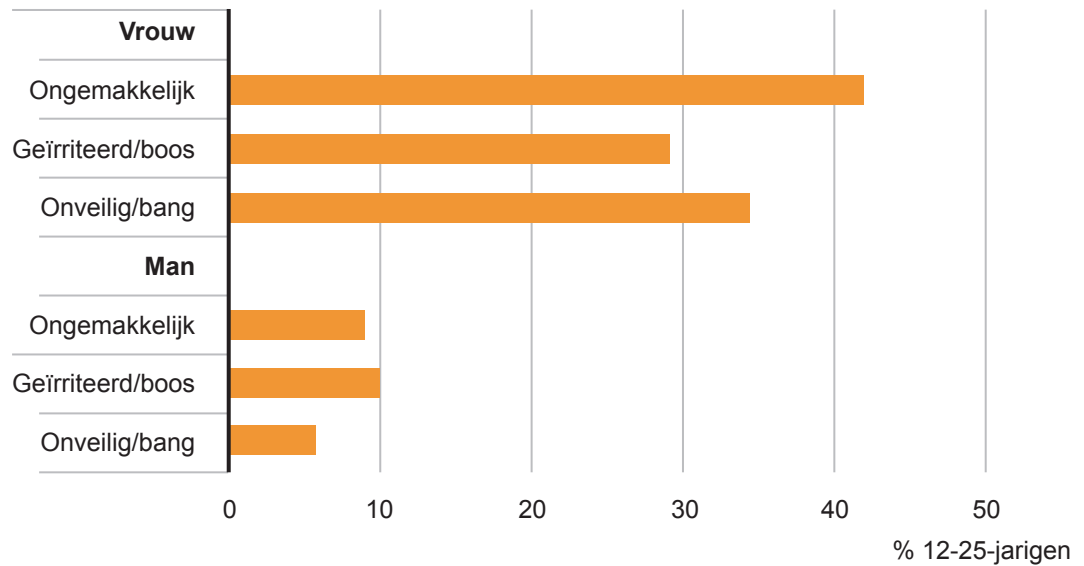
► Vervolgactiviteit

► Een poster over gevoelens bij straatintimidatie

Laat de leerlingen in groepjes van 4 á 5 een Poster en/of A3 maken met daarop alle gevoelens die straatintimidatie bij hen oproept. Hang de verschillende Posters of A3 vellen achter in de klas en geef leerlingen bij de kringgesprekken op de maandagen eventueel kort de tijd om gevoelens te benoemen naar aanleiding van situaties die zij (in het weekend) hebben meegeemaakt en/of gevoelens aan te vullen op hun Poster/A3.

Informatie voor de leerkracht

Uit onderzoek is gebleken dat 42% van alle vrouwen tussen de 12 en 25 jaar zich in 2020-2021 wel eens ongemakkelijk voelde omdat ze werden nagefloten, nagesist of nageklakt, nageroepen of achternagelopen, 30% was hierdoor weleens boos of geïrriteerd en 34% voelde zich weleens onveilig of bang.

Les 3

Hoe kan ik reageren op straatintimidatie?

Doel:

Reflecteren op hoe je kunt reageren op straatintimidatie en hoe je hierbij je eigen grenzen kunt aangeven.

Voorgestelde lesopbouw:

Hieronder vindt u een voorstel voor een agenda. Voel u vrij om hiervan af te wijken indien de situatie of uw groep hiertoe aanleiding geeft.

Leskern

De leerlingen denken na over hun eigen grenzen en hoe zij kunnen reageren bij straatintimidatie.

Vorbereiding en materialen:

- schrijf de agenda op het bord
- hang de bordjes 'vermijden', 'grenzen aangeven', 'om hulp vragen' op in de klas
- lijst met vormen van straatintimidatie uit Les 1 op het Digibord

Agenda

- ▶ Binnenkomer
- ▶ Wat gaan we doen en leren?
- ▶ Waarden en normen
- ▶ Reageren op straatintimidatie
- ▶ Vermijden, grenzen aangeven of om hulp vragen
- ▶ Wat hebben we gedaan en geleerd?
- ▶ Afsluiter

▶ Binnenkomer

Kies een Binnenkomer die past bij de les en bij uw klas, bijvoorbeeld ***De ander laten staan***:

De leerlingen maken tweetallen, één leerling zit onderuitgezakt op een stoel of ligt voorover op tafel, de andere leerling probeert met eenvoudige opdrachten de zittende leerling tot staan te brengen. De leerlingen die zit, voert elke opdracht uit en vermijdt meer te doen dan wat de andere persoon vraagt. Wie slaagt erin de ander te laten staan? Geef de leerlingen enkele minuten de tijd en laat dan wisselen. U vraagt: 'Wat werkte goed en wat minder?'

▶ Wat gaan we doen en leren?

Algemene introductie:

Herhaal kort het doel van deze module. We vinden het belangrijk dat iedereen erbij hoort en iedereen zich prettig en veilig voelt: op school en op straat. Daar gaan we in vier lessen verder met elkaar over praten en leren, zodat we weten wat intimidatie is, hoe het voelt en hoe we er met elkaar voor kunnen zorgen dat we ons allemaal veilig voelen.

Introductie van de les:

In de vorige lessen hebben we gekeken naar verschillende vormen van straatintimidatie en de gevoelens die hierbij kunnen horen. Herhaal met de leerlingen een aantal vormen en gevoelens die besproken zijn. In deze les bespreken we hoe we kunnen reageren op straatintimidatie.

Leid de les in bijvoorbeeld door te verwijzen naar wat behandeld is in blok 3 van Vreedzaam: In groep 7 en 8 hebben we geleerd om met argumenten te onderbouwen en verdedigen wat wij vinden/denken. Hierbij kan bijvoorbeeld ook worden verwezen naar de lessen van Kriebels: 'Hoe zeg ik ja of nee?' en 'Wat zou jij doen?', waarin de leerlingen hebben geleerd om hun eigen grenzen aan te geven en bedreigende situaties te herkennen.

Benadruk hierbij waarom het belangrijk is dat leerlingen – door hun eigen stem te laten horen en hun eigen grenzen duidelijk aan te geven – elkaar aanspreken op gedragsnormen en de gemaakte klassenafspraken, zie ook het onderdeel *Sociaal veilig klimaat* bij de algemene introductie van de module. Vertel de leerlingen dat we vandaag gaan bespreken hoe leerlingen hun grenzen kunnen aangeven bij een overschrijding van de gedragsnormen.

► Waarden en normen

Herhaal kort de verschillende vormen van straatintimidatie die besproken zijn en bespreek klassikaal de lijst met vormen van straatintimidatie die is opgesteld in Les 1.

Vraag de leerlingen om met de werkvorm **Tafelrondje per Tweetal** voor iedere vorm van straatintimidatie op te schrijven wie volgens hen de meest voorkomende daders én slachtoffers zijn. Geef de leerlingen ongeveer 5 minuten de tijd om dit te beschrijven. Vraag daarna klassikaal welke daders/slachtoffers leerlingen hebben opgeschreven en waarom.

Licht kort toe dat mannen/jongens vaak de daders zijn van straatintimidatie en dat vrouwen/meisjes er juist vaak slachtoffer van zijn (*zie ook achtergrondinformatie bij de les*). Laat de leerlingen nadenken over de reden hiervan: *Waarom denken jullie dat mannen/jongens vaker dader zijn en vrouwen/meisjes juist vaker het slachtoffer?* Geef de leerlingen ongeveer 5 minuten de tijd om dit voor zichzelf en in stilte te beschrijven. Vraag klassikaal welke redenen de leerlingen hebben opgeschreven en waarom.

Benadruk eerst dat het feit dat daders vaker jongens zijn, niet betekent dat alle jongens daders zijn. Het kan te maken hebben met dat jongens vaak sterker zijn dan meisjes en niet iedereen jongens en meisjes gelijkwaardig vindt. Wij vinden het belangrijk dat alle mensen gelijk zijn en iedereen zich veilig voelt op school en op straat. Dan maakt het niet uit of je een jongen of meisje bent.

► Reageren op straatintimidatie

Als je geïntimideerd wordt, kun je op verschillende manieren reageren. We gaan samen kijken naar wat we in zo'n situatie kunnen doen. Maak opnieuw gebruik van de werkvorm **Tafelrondje per Tweetal**; geef ieder tweetal een vel papier en een pen. Laat de leerlingen na 10 tellen denktijd om de beurt opschrijven wat hij/zij zou kunnen doen bij intimidatie. Laat de leerlingen dit daarna met elkaar bespreken en een top 3 maken. Inventariseer de mogelijke actiepunten met de groep en schrijf deze op een flap of op het bord. Vraag zo nodig door om het gedrag zo concreet mogelijk te formuleren.

Bekijk samen het filmpje van het Jeugdjournaal vanaf 2:35:

<https://jeugdjournaal.nl/artikel/2415389-bijna-de-helft-van-de-kinderen-lastiggevalen-op-straat.html>

Zijn er acties genoemd die we nog niet samen bedacht hadden? Geef 10 tellen denktijd en inventariseer. Vul aan op de flap of op het bord.

► Vermijden, grenzen aangeven, of om hulp vragen

Wijs de leerlingen op de bordjes in het klaslokaal: vermijden, grenzen aangeven of om hulp vragen. Bespreek eerst wat deze acties inhouden.

Als je geïntimideerd wordt en vermijdend reageert, kun je bijvoorbeeld wegstaren, doen alsof je met iemand belt of met iemand anders meelopen. Hebben leerlingen dit wel eens gedaan?

Als je kies voor grenzen aangeven, kun je de volgende dingen zeggen:

- 'Stop, hou op'
- 'Dit wil ik niet'
- 'Nee, dat doe ik niet'

Je hoeft niet uit te leggen waarom je iets niet wilt of waarom je jouw grens aangeeft.

Als je kiest voor om hulp vragen, kun je denken aan hulp van bijvoorbeeld de juf, vrienden of je ouders.

Activeer de leerlingen eerst kort met de werkvorm **In de rij**. Lees daarna de volgende situaties voor en laat de leerlingen bedenken wat zij zouden doen in deze situatie. Ze lopen naar het bordje dat bij hun keuze hoort. Laat de leerlingen hun keuze uitleggen en geef ze de ruimte om van plek te wisselen.

- Ik word nagestaard als ik de supermarkt uitloop.
- Ik word nagesist door een groep jongens.
- Ik word uitgescholden door een groepje jongens op het schoolplein.
- Ik wacht op de bus en er zit iemand naast mij die mij probeert aan te raken.
- Ik loop over straat en er komt iemand naar mij toe die zegt: 'Hey, mag ik met jou mee naar huis vanavond?'
- Ik word expres van mijn fiets geduwd, degene die duwt fietst lachend weg.

Laat de leerlingen eventueel zelf ook een casus inbrengen over wat zij zelf hebben meegemaakt en hoe zij hierop hebben gereageerd, laat andere leerlingen vertellen hoe zij zouden reageren in de casus van de leerling en waarom.

Als iedereen zich veilig voelt op school en op straat is het niet nodig om je gedrag aan te passen, je grenzen steeds opnieuw aan te geven of om hulp te vragen bij intimidatie. Dat willen we graag bereiken.

► Wat hebben we gedaan en geleerd?

Vandaag hebben we nagedacht over hoe we kunnen reageren op straatintimidatie. We weten nu wat we kunnen doen als we dit zelf meemaken. In de volgende les gaan we kijken naar wat we kunnen doen als we straatintimidatie zien gebeuren.

► Afsluiter

Kies een Afsluiter die past bij de les en bij uw klas, laat twee leerlingen bijvoorbeeld zelf een Afsluiter voorbereiden en uitvoeren en geef hen een opsteker.

Vervolgactiviteit

► Groepsgesprek over reageren op straatintimidatie

Voer een **Groepsvergadering** met de leerlingen over het thema straatintimidatie, met als doel om de leerlingen een mening te laten vormen- en onderbouwen over hoe zij zouden reageren op één bepaalde vorm van straatintimidatie. Stel bijvoorbeeld de volgende vraag centraal: *Hoe zou jij reageren als iemand jou op straat zou uitschelden en waarom zou jij op deze manier reageren?*

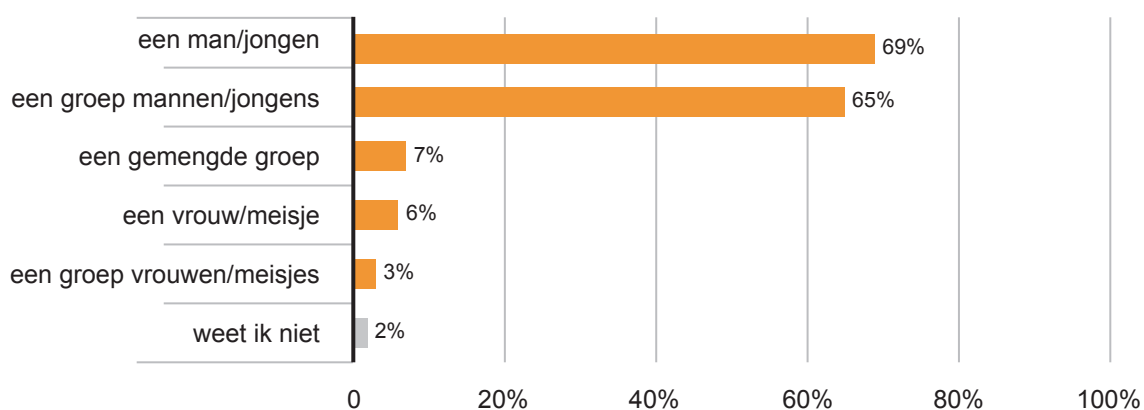
Benadruk hierbij dat er géén goed of fout is: Iedereen kan op verschillende manieren reageren op intimidatie, het is júst belangrijk dat jij je eigen mening leert vormen en onderbouwen.

Informatie voor de leerkracht

Uit onderzoek blijkt dat dader(s) in ongeveer twee derde van de gevallen een man/jongen (69%) is of een groep mannen/jongens (65%): De daders van de incidenten die genoemd worden, zijn bijna altijd jongens/mannen. In de meeste gevallen worden deze mannen geschat op circa 20 jaar en in mindere mate worden ook jongens van circa 14-17 jaar genoemd. Vaak gaat het hierbij om 'hangjongeren'.

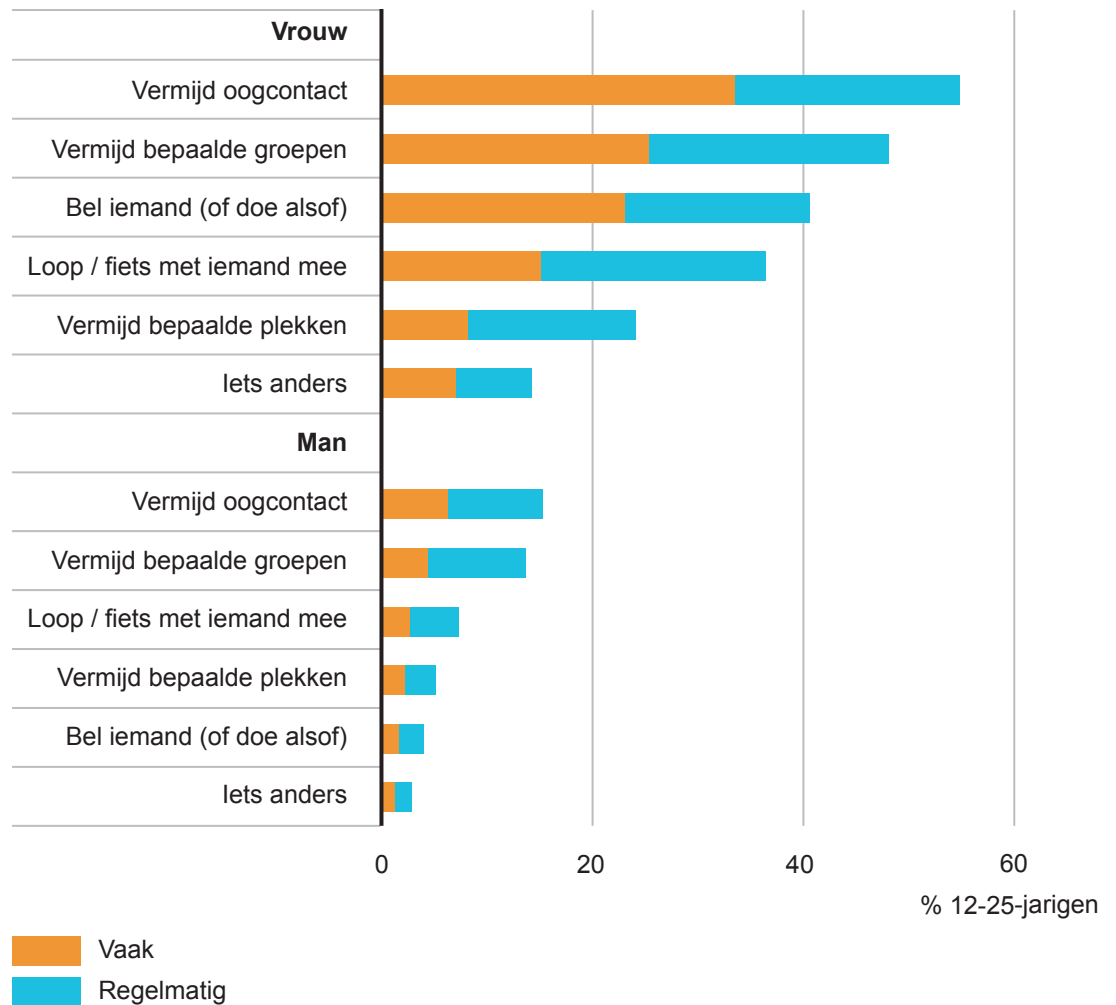
De dader(s) van straatintimidatie waar ik ervaring mee heb, is of zijn...

Meerdere antwoorden mogelijk

Bron: afdeling Onderzoek & Advies, gemeente Utrecht

Uit onderzoek blijkt dat ongeveer de helft van de vrouwen tussen de 12 en 25 jaar door contactvermijding probeert te voorkomen dat ze op straat geïntimideerd worden: 54% door vaak of regelmatig oogcontact te vermijden, en 48% door vaak of regelmatig bepaalde groepen te vermijden:

Les 4

Wat kan ik doen als ik straatintimidatie zie gebeuren?

Doel:

Nadenken over straatintimidatie en wat je kunt doen als je dit ziet gebeuren.

Leskern

De leerlingen denken na over wat zij kunnen doen als zij straatintimidatie zien gebeuren.

Voorgestelde lesopbouw:

Hieronder vindt u een voorstel voor een agenda. Voel u vrij om hiervan af te wijken indien de situatie of uw groep hiertoe aanleiding geeft.

Vorbereiding en materialen:

- schrijf de agenda op het bord.
- leg de beschrijving van de 5 D's op papier klaar

Agenda

- ▶ Binnenkomer
- ▶ Wat gaan we doen en leren?
- ▶ Wat kun je doen als iemand geïntimideerd wordt?
- ▶ Wat werkt voor jou en wat heb je nodig?
- ▶ Wat hebben we gedaan en geleerd?
- ▶ Afsluiter

▶ Binnenkomer

Kies een Binnenkomer die past bij de les en bij uw klas, bijvoorbeeld **Samen gaan staan**:

Laat de leerlingen tweetallen maken. Zij zitten met hun gezicht naar elkaar toe, ze hebben hun voeten tegen elkaar aan en houden elkaars handen vast. Probeer nu te gaan staan door elkaar op te trekken. Hierna doen zij hetzelfde in viertallen. Bespreek na: 'Kun je zo in je eentje overeind komen? Of moet je samenwerken? Hoe dan?'

▶ Wat gaan we doen en leren?

Algemene Introductie:

Herhaal kort het doel van deze module. We vinden het belangrijk dat iedereen erbij hoort en iedereen zich prettig en veilig voelt: op school en op straat. Daar gaan we in vier lessen verder met elkaar over praten en leren, zodat we weten wat intimidatie is, hoe het voelt en hoe we er met elkaar voor kunnen zorgen dat we ons allemaal veilig voelen.

Introductie van de les:

In de vorige lessen hebben we gekeken naar verschillende vormen van straatintimidatie, de gevoelens die hierbij kunnen horen en hoe we kunnen reageren als we zelf geïntimideerd worden.

Herhaal met de leerlingen de verschillende opties van reageren: vermijden, grenzen aangeven en om hulp vragen. In deze les bespreken we hoe we kunnen reageren op straatintimidatie als we het zien gebeuren bij een ander.

Bij de introductie van de les kan bijvoorbeeld worden verwezen naar de lessen van Blok 5, waarin de leerlingen uit groep 7 en 8 hebben nagedacht over verschillende manieren om actief te helpen in de schoolomgeving en de wijk.

Benadruk hierbij waarom het belangrijk is dat iedereen (leerlingen en uzelf) verantwoordelijk is voor het ongewenste gedrag dat in de klas voorkomt en waarom iedereen (ook omstanders/meelopers) een rol heeft in het verhelpen van ongewenst gedrag, zie ook het onderdeel *Sociaal veilig klimaat* bij de algemene introductie van de module. Vertel de leerlingen dat we vandaag gaan bespreken wat zij kunnen doen als zij ongewenst gedrag zien gebeuren op school of op straat.

▶ Wat kun jij doen als op straat iemand geïntimideerd wordt?

Leid de oefening in door toe te lichten dat er 5 verschillende manieren zijn bedacht om in te grijpen als je ziet dat iemand geïntimideerd wordt. Deze manieren beginnen in het Engels met een D, maar je kunt ze ook in het Nederlands gebruiken als dat makkelijker is. Bedenk altijd: *'Je eigen veiligheid komt altijd als eerste!'*

Deel het overzicht met de D's uit (zie achtergrondinformatie bij de les) en bespreek de vijf manieren. Laat de leerlingen bij elke manier een kort voorbeeld bedenken.

Leg uit dat de leerlingen nu gaan oefenen met de verschillende manieren om in te grijpen. Verdeel de klas in 5 groepen en laat hen samenwerken via de werkvorm **Coöperatieve vergadering**. Iedere groep krijgt één van de verschillende manieren van reageren en bedenkt met elkaar hoe ze kunnen reageren in een situatie die u geeft.

Een voorbeeld van een situatie die u kunt geven is deze:

Na schooltijd ben je met een paar klasgenoten aan het spelen op het schoolplein. Een groepje jongeren fietst al een paar keer langs, je hoort ze fluiten en roepen 'Hé, meisje!'. Dan stoppen ze bij het schoolplein. Ze roepen naar een van je vriendinnen dat ze er mooi uitziet en vragen wanneer ze naar huis gaat en of ze met hen mee wil fietsen. Jouw vriendin kent deze jongeren niet en kijkt jullie ongemakkelijk aan.

Geef de groepen 10 seconden bedenktijd om (met hun D) te bedenken wat zij zouden doen in deze situatie, wijs één groep aan en bespreek daarna klassikaal hoe de acties van deze groep eruit zou kunnen zien. Als iedere groep geweest is, speelt ieder groepje de acties uit voor de hele groep. Geef aan dat je door deze oefening leert om te reageren, zodat je dit misschien buiten de klas ook kan doen.

▶ Wat werkt voor jou en wat heb je nodig?

Bespreek met de leerlingen welke acties het beste voor hen zouden werken. Leg waar mogelijk een link met de gevoelens van het slachtoffer, de dader en degene die in actie komt. Besteed hierbij ook aandacht aan de verschillende rollen van daders, meelopers en toeschouwers. Sta bijvoorbeeld stil bij de volgende vraag: Hoe kun je als groepslid het intimideren laten stoppen? Wat zou je dan kunnen zeggen of doen? Laat de leerlingen hierover kort met elkaar uitwisselen via de werkvorm **Mix en ruil**.

Bespreek daarna met de leerlingen of ze zich zeker genoeg voelen om te reageren als ze intimidatie zien gebeuren. Welke acties van de 5 D's kunnen spannend zijn? Welke zijn misschien minder spannend? Het doel van deze lessen is niet om alle leerlingen te stimuleren overal en op elk moment in te grijpen bij straatintimidatie. Op de basisschool kan de focus liggen op het creëren van een veilige omgeving in de klas en op het schoolplein. Daar kunnen deze tips al gebruikt worden.

Rond af door aan te geven dat er niet één beste actie is: iedereen kan een andere voorkeur hebben en dat is oké. Geef aan dat we in de klas, de school en in de buurt anderen kunnen helpen als er sprake is van intimidatie. Hang de poster met de 5 D's op in de klas.

► Wat hebben we gedaan en geleerd?

Vandaag hebben we nagedacht over wat wij kunnen doen als wij straatintimidatie bij een ander zien gebeuren. We hebben kennism gemaakt met verschillende manieren om hierop te reageren en hebben nagedacht over welke manier het beste bij ons past.

Jij hoeft je gedrag niet aan te passen, je moet je kunnen gedragen zoals je wilt en je mag niet geïntimideerd worden. Als je toch geïntimideerd wordt, is dat niet alleen een probleem van degene die het meemaakt. Als iedereen zich bewust zou worden van hun eigen rol en bereid is om zelf een steentje bij te dragen, werken we samen aan een veiligere openbare ruimte. Daar hebben we uiteindelijk allemaal plezier van. Vraag wat de leerlingen thuis willen vertellen over wat ze in deze lessen hebben geleerd.

► Afsluiter

Kies een Afsluiter die past bij de les en bij uw klas, bijvoorbeeld **Zin afmaken**:

Ga in de kring staan. Laat elke leerling de zin afmaken: Ik voel me verantwoordelijk voor...

► Vervolgactiviteit

► Tekenen over straatintimidatie

Laat de leerlingen een eigen tekening en/of collage maken over wat zij hebben geleerd: *Over welke thema's heb jij iets geleerd en wat was belangrijk voor jou?* Geef de leerlingen de tekeningen/collages eventueel mee naar huis, met daarbij de opdracht om deze met hun ouders te bespreken: *Dit heb ik geleerd over intimidatie en dit is belangrijk voor mij.*

Informatie voor de leerkracht

5 D's om als omstander te reageren op straatintimidatie:

Distract = afleiden	Leid de dader af, je kunt denken aan: <ul style="list-style-type: none"> • Doe alsof je het slachtoffer kent en ga met hem/haar in gesprek • Laat zien dat je het slachtoffer kent en hij/zij niet alleen is
Delegate = hulp halen	Vraag iemand om hulp, bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> • De juf of meester • Je ouders • De buschauffeur • Een politieagent
Document = bewijs maken	Kijk goed wat er gebeurt en leg het vast, bijvoorbeeld met: <ul style="list-style-type: none"> • Een foto • Een video • Een notitie van een kenteken of een auto • Een notitie van de tijd • Een notitie van hoe iemand eruit ziet
Delay = vertragen	Ga na de tijd in gesprek met het slachtoffer en praat over bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> • Hoe het met hem of haar gaat • Of je nog iets voor hem of haar kunt doen • Dat het niet zijn of haar schuld is
Direct = er iets van zeggen	Zeg bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> • Stop ermee! • Hou op! • Ze wil dit niet!

Als leren je lief is

www.cedgroep.nl